

L/303

BESLUT

Länsstyrelsen
Värmland

1995-02-09

221-8207-91

Kulturmiljöenheten

Länsantikvarie Anders Hillgren
telefon 054-19 72 54
telefax 054-19 74 07

KA	Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer
Ink.	1995-04-24
Dnr.	310-851-1995

Byggnadsminnesförklaring jämlikt lagen 1988:950 om kulturminnen av krukmakarverkstaden Övre Stortorpet, Långvak 3:118, Arvika stad och kommun, Värmlands län

Fråga har väckts om att förklara angivna byggnad för byggnadsminne. Underrättelse därom har skett genom skrivelse till fastighetsregistermyndigheten i Karlstad. Därjämte har förslag till skyddsföreskrifter upprättats.

Fastighetens ägare samt byggnadsnämnden i Arvika kommun har förklarat sig icke ha något att erinra mot en byggnadsminnesförklaring. Panträttshavarna har inte haft något att erinra mot en byggnadsminnesförklaring.

Samråd har skett med riksantikvarieämbetet och Värmlands museum.

Ifrågavarande byggnad bevarar egenarten hos gången tids byggnadsskick och är med hänsyn därtill att anse såsom synnerligen märklig.

På grund härav och med beaktande av vad i övrigt framkommit i ärendet förklarar länsstyrelsen, med stöd av 3 kap 1 § lagen om kulturminnen, byggnaden för byggnadsminne.

I samband härmed meddelar länsstyrelsen med stöd av 2 § nämnda lag, även följande skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får ej rivras.
2. Byggnaden får till sitt yttre inte byggas om eller förändras på annat sätt.
3. I byggnadens inre får åtgärder inte vidtas som medför ingrepp i äldre befintlig planlösning eller ursprunglig fast inredning.

Såvitt länsstyrelsens diaries utvisar har intill denna dag överklagande över detta beslut inte kommit in till länsstyrelsen.

LÄNSSTYRELSEN i Värmlands län
Karlstad 1995-04-12

Yvonne Wiklundh
Yvonne Wiklundh

Länsstyrelsen
Värmland

BESLUT

2

1995-02-09

221-8207-91

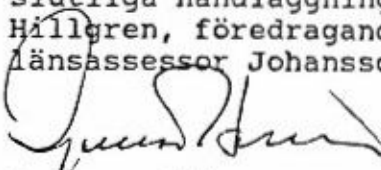
Kulturmiljöenheten

4. Det område som markerats på den till beslutet hörande kartan får inte ytterligare bebyggas.
5. Byggnaden skall ägnas för dess bestånd erforderligt löpande underhåll. Underhållsåtgärder som berör byggnadens exteriör liksom underhåll av äldre fast inredning skall utföras på sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar. Råd och anvisningar i dessa frågor lämnas av länsstyrelsen.

Om ändring av byggnadsminne i strid mot skyddsföreskrifterna finnes nödvändig för att byggnaden skall vara till nytta eller sådan ändring eljest kan anses påkallad av särskilda skäl, kan länsstyrelsen enligt 3 kap 14 § lagen om kulturminnen meddela tillstånd därtill.

Hur man överklagar, se bilaga (formulär 10).

Beslut i ärendet har fattats av landshövdingen. I den slutliga handläggningen har deltagit länsantikvarien Hillgren, föredragande, länsrådet Ekelund samt förste länsassessor Johansson, rättsenheten.

Ingemar Eliasson

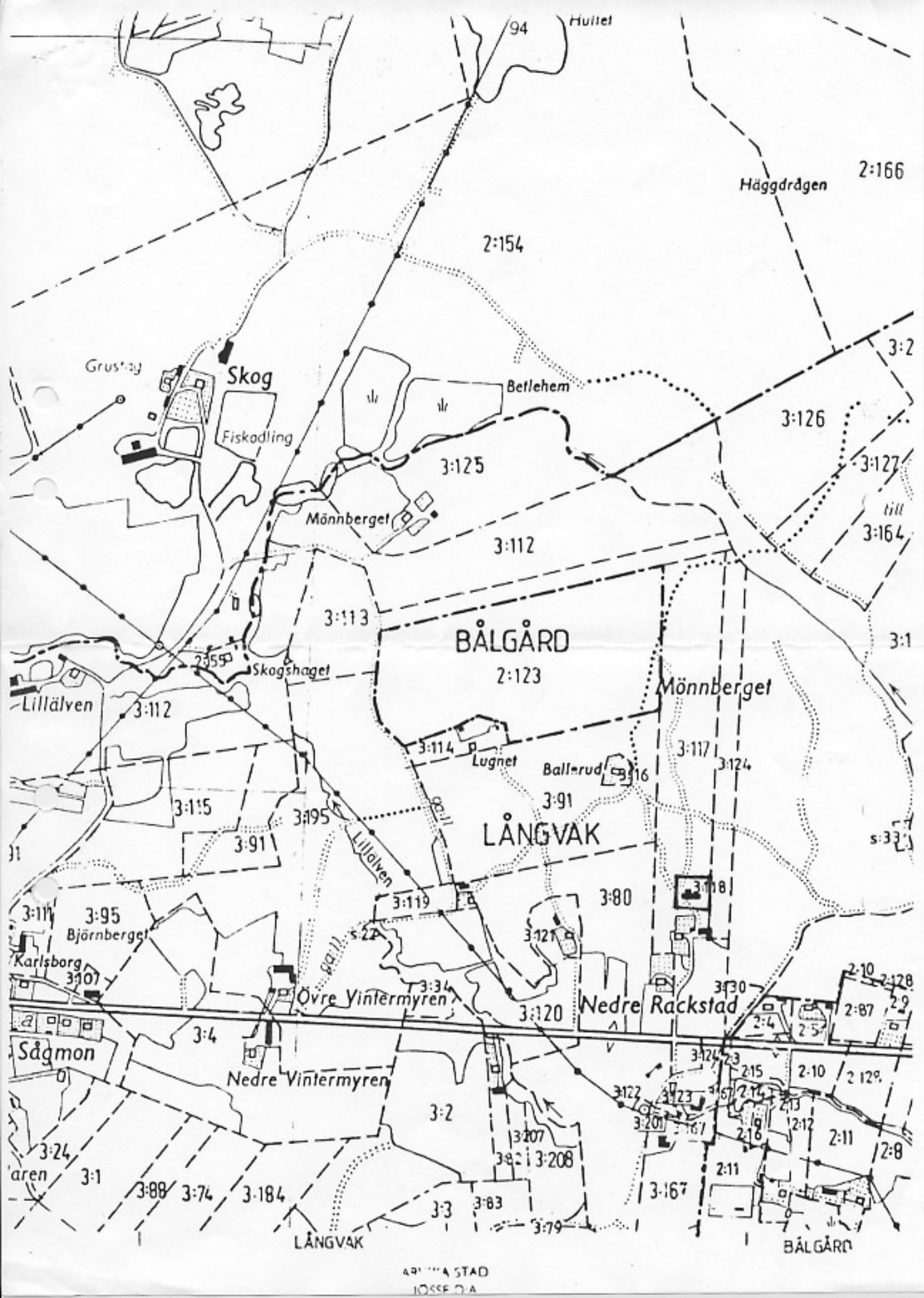

Anders Hillgren

Bilagor

Hur man överklagar
Beskrivning av byggnadsminnet

Kopia till

Raä (delg kv)
Bynd i Arvika kn (delg kv)
Fastighetsreg mynd (delg kv)
Värmlands Museum
Nordiska Museet
Kulturnämnden i Arvika kn
KME

Länsstyrelsen
Värmland

Bilaga

1995-02-09

221-8207-91

Kulturmiljöenheten
Anders Hillgren

Beskrivning av byggnadsminnet Övre Stortorpet

Bilaga till beslut om byggnadsminnesförklaring av
krukmakarverkstaden Övre Stortorpet, Långvak 3:118,
Arvika

Krukmakeriet i Arvika går tillbaka till 1800-talets början. Efter att köpingen grundlagts 1811 flyttade krukmakare och kakelugnsmakare in från hela landet. Efter näringsfrihetens införande och upplösningen av det gamla skråväsendet flyttade flera hantverkare ut från köpingen och slog sig ner intill lämpliga lertäkter. Det traditionella hantverket i Arvikabygden kom kring sekelskiftet att på flera håll utvecklas till ett kvalificerat konsthantverk, inte minst på grund av Rackstadskoloniens etablering i bygden. Hantverkstraditionen är i högsta grad ännu levande i Arvikabygden och krukmarverkstaden i Långvak, den enda bevarade i landskapet, är en ypperlig exponent för en verksamhet som i hög grad präglad och ännu präglar denna del av Värmland.

Krukmarverkstaden på Övre Stortorpet uppfördes 1874. Den byggdes av Johan Adolf Nilsson, som av sin far erhöll den norra delen av fastigheten vid sitt giftermål 1873. Fadern var Nils Nilsson, en i trakten välkänd krukmar, och stamfar till flera krukmar verksamma i Arvikabygden. Krukmakeriet övertogs efter Johan Adolf Nilsson av hans båda söner Karl och Samuel Johansson. Den senare intervjuades och dokumenterades i verksamhet av Lars Gustafsson 1967-70. Exempel på Samuel Johanssons arbete finns bland annat i Värmlands Museums, Värmlands Hemslöjds, Landstingets och Arvika kommuns samlingar.

Kulturmiljöenheten

Verkstadsbyggnaden på Övre Stortorpet är byggd i flera olika tekniker; bräder, tegel och knubb och ansluter i sin yttre utformning till bygdens traditionella ekonomibyggnader. Interiören är väl bevarad och erbjuder besökare en utmärkt inblick i krukmakarens arbetsmiljö och hantverkets olika processer från 1800-talets slut och fram till 1900-talets mitt när tillverkningen inte längre var lönsam.

Genom entrén kommer man in i västra verkstaden med tre drejskivor och en torkugn och därefter in i östra verkstaden med elektrisk kvarn för bearbetning av leran där också ugnarna är belägna. Norr om detta utrymme ligger den så kallade knöbbverkstaden, som uppfördes i början av 1880-talet i knubbteknik och därav fått sitt namn. I detta rum står en lerpress för bearbetning av den råa leran, en nymodighet som installerades vid sekelskiftet. Förebilden hade man hämtat från krukmakearsläktingar bosatta i USA. Vid bortre väggen i östra verkstaden ligger ugnens öppning, vilken eldades från brännskjulet. Vägg i vägg med brännskjulet byggdes 1927, ett lagerskjul för blomkrukor, där det än i dag ligger ett förråd av krukor, krukfat och gipsformar. Verkstadens gamla vedeldade ugn är uppförd av hårdbränt tegel och var i bruk ända fram till 1951 då den första elektriska rundugnen installerades. Två sådana står kvar idag framför den gamla ugnen.

Krukmakearverkstaden restaurerades till sitt yttre och inre 1993-1994 med finansiellt stöd av länsstyrelsen och Arvika kommun.